

30.5.2022

Eduskunta

Valtiovarainvaliokunta

VNS 2/2022 vp

Kirjallinen lausunto Valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2023-2026

Pakotteiden toimialakohtaiset vaikutukset

Palvelualojen työnantajat Palta ry kiittää lausuntopyynnöstä liittyen pakotteiden toimialakohtaisiin vaikutuksiin.

Palta edustaa noin 2000 yksityistä palvelualan yritystä ja yhteisöä muun muassa logistiikka-, informaatio- ja viestintä-, asiantuntijapalvelu-, hallinto- ja tukipalvelu- sekä viihde- ja virkistystoimialoilla.

Lausuntomme rakentuu alun yleisemmästä osuudesta edustamienne palvelualojen osalta sekä lausunnon lopussa olevasta liikenteen ja logistiikan toimialasta, jonne ovat osuneet niin EU:n omat pakotteet kuin myös Venäjän vastapakotteet.

Yleistä pakotteiden vaikutuksista edustamiimme palvelualoihin

Palta teki toukokuun alussa jäsenkyselyn, jonka mukaan Venäjän hyökkäys ja sen seuraukset haittaavat yritystoimintaa 82 % prosentissa kyselyyn vastanneista palveluyrityksistä ja joka kuudes vastannut kokee sen vaikeuttavan yrityksen toimintaa merkittävästi. Kyselyn mukaan pakotteille on negatiivisista vaikutuksista huolimatta laaja hyväksyntä palvelualojen yritysten keskuudessa.

Pakotteiden osalta 40 % vastanneista raportoi niiden aiheuttavan negatiivisia vaikutuksia ja lähes saman verran (37 %) ennakoii liikevaihdon laskevan seuraavan kolmen kuukauden aikana. Hyvä uutinen sen sijaan oli, että tilanteesta huolimatta noin puolet vastaajista ennakoii liikevaihdon kasvua.

Voimakkaimmin kriisin vaikutukset näkyvät kyselyn mukaan etenkin yritysten logistiikkaratkaisuihin, -kustannuksissa ja -reiteissä sekä mahdollisuuksissa tarjota tuotteita ja palveluita. Erityisen haasteelliseksi tilanteen tekee se, että monelta osin suurimmat vaikutukset osuvat samoille palvelutoimialoille, joihin koronaan liittyvät toimet osuivat voimakkaimmin ja jotka eivät ole vielä toipuneet senkään aiheuttamista vakavista

30.5.2022

ongelmista. Erityisesti tämä koskee matkailun ekosysteemissä toimivia yrityksiä. Pakotteet heikentävät Suomen saavutettavuutta pidemmälläkin aikavälillä ja tämä taas vaikuttaa matkailuun vähentäen siihen liittyvien monien palveluiden kysyntää kohonneen maariskin ohella.

Suurin osa (81 %) yrityskyselyyn vastanneista palveluyrityksistä on myös muuttanut toimintaansa Venäjän hyökkäyksen myötä. 43 prosenttia on tehnyt muutoksia liiketoimintaansa nousseiden kustannusten tai muiden talousvaikutusten takia, 25 prosenttia pakotteiden seurauksena ja 24 prosenttia yrityksen arvopohjaan perustuen. Joka neljäs on nostanut tieto- ja kyberturvansa tasoa entisestään.

Pakotteiden vaikutus Suomen liikenne- ja logistiikkasektoriin

”Reaktiona Venäjän hyökkäykselle Ukrainaan EU, Yhdysvallat sekä muut länsimaat ovat asettaneet talouspakotteita Venäjälle. Asetettujen pakotteiden seurauksena Suomen ulkomaankauppa Venäjän kanssa käytännöllisesti katsoen loppuu, mikä leikkaa Suomen talouskasvua eniten viennin ja teollisuustuotannon kautta. Energiahintojen nousun seurauksena inflaatio kiihtyy 4 prosenttiin v. 2022, mutta hintojen nousu maltillistuu seuraavina vuosina.”

Polttoaineiden hintojen merkittävä nousu heijastuu kaikkiin kuljetusmuotoihin ja on iso haaste liikenne- ja logistiikkasektorille sekä näiden asiakkaille.

Tiekuljetukset

Yleisesti Ukrainan sota vaikuttaa suomalaisten huolinta- ja kuljetusyritysten päivittäiseen toimintaan suht vähän. Vaikutuksia kuljetusyrityksille odotetaan pidemmällä aikavälillä johtuen materiaalien kohonneista kustannuksista ja varaosien saatavuuden vaikeutumisesta. Kotimaassa kohonneet polttoainekustannukset isoin huoli kuljetusalalla.

Suomalaiset huolinta- ja rekkakuljetusyritykset ovat suuressa määrin lopettaneet Venäjän, Ukrainan ja Valko-Venäjän liikenteen. Vaikutukset toimialaan ovat suhteellisen pieniä, koska Venäjä-liikenteen osuus Krimin-valtaamisen jälkeen on ollut monella huolintaliikkeellä suht vähäistä ja suomalaisella rekkakalustolla tehtävät kuljetukset ovat olleet myös vähäisiä.

Rautatieliikenne

EU:n pakotteet eivät toistaiseksi estä rautatieliikennettä EU:n ja Venäjän välillä, sodan alkamisen jälkeen idän tavaraliikenne on kuitenkin puolittunut Venäjään kohdistuvien

30.5.2022

pakotteiden ja kuljetusasiakkaiden omien päätösten vuoksi. Matkustajaliikenne Allegro-junalla on lopetettu alkukeväästä.

VR on päättänyt toukokuun 2022 alussa lopettaa idän tavaraliikenteen, mikä käytännössä tarkoittaa, että rautatiekuljetukset päättyvän viimeistään tämän vuoden loppuun mennessä (ts. voimassa oleviin sopimuksiin perustuvat kuljetuksen hoidetaan sopimusten mukaisesti).

Kiinan konttijunat kulkevat vielä toistaiseksi. Tätä liikennettä hoitava operaattori on aloittanut liikennöinnin Venäjän kiertävällä, korvaavalla Trans-Kaspianin reitillä. Reitti on hitaampi ja myös todennäköisesti kalliimpi.

Lentoliikenne

EU sulki ilmatilansa venäläisiltä koneilta 27.2. Venäjän vastatoimien myötä Venäjän ilmatilassa operoi lähinnä oman maan ja EU:n ulkopuolisia lentoyhtiöitä. Suomesta Kaukoidän kohteisiin lennetään Venäjän ilmatila kiertäen, mikä pidentää lentoaikaa ja lisää kustannuksia. Kohteita ja vuoroja on vähennetty, mutta osaa pystytään operoimaan lentorahdin kysynnän ja hintojen nousun mahdollistamana.

Finnair käynnisti keväällä 2022 uuden säästöohjelman, ja neuvottelee myös koneidensa ja miehistöjensä vuokraamisesta ulkomaille Venäjän ilmatilan sulun takia. Venäjän ilmatilan käytön kiellon vaikutukset näkyvät lentomatkustuksessa ja niiden pelätään jäävän pysyviksi, tai ainakaan paluuta entiseen ei lähiaikoina ole. Osa vaikutuksista on välillisiä. Vaikutukset voivat olla pysyviäkin, koska esim. turkkilaiset ja kiinalaiset yhtiöt käyttävät Venäjän ilmatilaa.

Matkustajaliikenteen alempi määrä alentaa myös matkustajakoneissa kuljetettavaa rahtikapasiteettia. Korvaavan rahtilentokapasiteetin syntyminen saattaa hidastaa toimituksia ja aiheuttaa lisäkustannuksia.

Kunnioittavasti,

Tatu Rauhamäki

Johtaja, elinkeinopolitiikka

Palvelualojen työnantajat Palta ry